

K niektorým otázkam vývoja sociálnej pedagogiky v Poľsku

Miriam Malová-Niklová

Anotácia: V príspevku je venovaná pozornosť vybraným aspektom historického vývoja sociálnej pedagogiky v Poľsku. Zároveň približuje úlohy sociálnej pedagogiky v súčasnosti a poukazuje na možnosti uplatnenia absolventov v praxi.

Kľúčové slová: sociálna pedagogika, sociálna práca, profylaxia, kompenzácia, prostredie, výchova, voľný čas

Abstract: In the contribution is attention devoted of historical development of social pedagogy in Poland. The paper concentrates on a task of social pedagogy in the present time. It demonstrates the possibilities of employment of graduates in practice.

Key words: social pedagogy, social work, prevention, compensation, setting, educational, leisure time.

História poľskej sociálnej pedagogiky je bohatá na rôznorodé teoretické koncepcie a predovšetkým na oblasť výskumu. Determinantami pre vznik sociálnej pedagogiky v Poľsku boli prebiehajúca roľnícka reforma, spoločensko-ekonomická situácia po roku 1864, taktiež aj rozvoj spoločenských vied, ktoré priniesli nové požiadavky na výchovu. V príspevku je venovaná pozornosť vývoju sociálnej pedagogiky v Poľsku až po súčasnosť, ako aj vybraným aspektom uplatnenia sociálneho pedagóga v praxi.

Obdobia rozvoja sociálnej pedagogiky v Poľsku

1. obdobie

rozvoja sociálnej pedagogiky pripadá na roky 1908–1939, ktoré pokračovalo v rokoch 1939–1945.

Začiatkom tohto obdobia v roku 1908 je výrazná snaha H. Radlińskiej o sformulovanie predmetu a úloh sociálnej pedagogiky, ktoré uverejnila v publikáciách „Z zagadnień pedagogiki społecznej“ (O problémoch sociálnej pedagogiky) a „Podstawy wychowania narodowego“ (1909, 1910). Toto obdobie je zamerané na vytvorenie teoretického základu sociálnej pedagogiky v Poľsku. Obdobie rokov (1925–1950) bolo intenzívnym tvorením akademickej disciplíny (sociálnej pedagogiky) a jej inštitucionalizácii. Hlavným strediskom rozvoja sociálno-pedagogických myšlienok bola Varšava. Od

roku 1925 sa otvorilo štúdium sociálno-osvetovej práce vo Varšave, kde zakladateľkou a vedúcou uvedeného štúdia bola práve Radlińska (Kawula, 2005, s. 50). Prvý odborný článok, ktorý mal v titule termín „sociálna pedagogika“, bol uverejnený v časopise „Muzeum“ v roku 1908 (Marynowicz-Hetka, 2006, s. 214).

Za prvú publikáciu vo forme zborníka, ktorá sa venuje problematike mimoškolskej osvetu, je považovaná kniha Radlińskiej pod názvom „Práca ošwiatowa, jej zadania, metody, organizacja“ (1913). Základy svojej koncepcie sociálnej pedagogiky vyjadrila Radlińska v práci „Stosunek wychowawcy so środowiska społecznego“ (1935). Radlińska v publikácii zdôrazňuje, že akcent sociálnej pedagogiky je vo vzájomnom a aktívnom vzťahu jedinca a prostredia. V knihe „Spoleczne przyczyny powodzeń i niepowodzeń szkolnych“ (1937) poukázala na ohraničenia prostredia a prístup detí do osvetu (Theiss, 1984, s. 40–46).

Helena Radlińska vo svojej sociálnej pedagogike vychádzala z prác významných poľských tvorcov osvetu akými boli: Hugo Kollataj, Stanisław Staszic, Karol Libert, ale aj z významných nemeckých pedagógov: Paula Bergemanna a Paula Natorpa, a preto je záber jej sociálnej pedagogiky taký široký (Kamiński, 1978, s. 38).

Podľa Radlińskiej je predmetom sociálnej pedagogiky vplyv prostredia na proces a výsledky výchovy a tieto účinky je nutné poznávať a analyzovať v najrôznejších situáciách. Sociálna pedagogika je praktickou vedou, ktorá má interdisciplinárny charakter. Helena Radlińska členila rozsah úloh sociálnej pedagogiky do niekoľkých rovín:

- Teória sociálnej práce, ktorá je zameraná na rozpoznávanie podmienok, z ktorých vyplýva potreba pomoci, ochrany, starostlivosti, hľadanie čo optimálnych spôsobov na ich prekonanie s úsilím zmeniť tieto negatívne faktory na prospešné pre rozvoj jedinca alebo skupiny.
- teória osvetu dospelých zahrňujúca otázky – problémy vzdelávania alebo do vzdelávania dospelých, vývoja osvetových hnutí a organizácií z rekreačnej oblasti, voľného času, napomáhania jednotlivcom a skupinám plniť rôznorodé životné úlohy a pod., rovnako tam patrí aj pedagogika práce.
- Dejiny sociálnej a osvetovej práce, ktoré sú zamerané na motívy a činitele vývoja sociálnych zariadení a inštitúcií, ich foriem, efektivity i spontánneho výchovného pôsobenia (Radlińska, 1961, s. 362). Vývoj spoločnosti prináša nové problémy, ktoré rozširujú a vyvíjajú oblasť skúmania sociálnej pedagogiky.

Wroczyński a Radlińska pri vymedzovaní vzťahu prostredia v sociálnej pedagogike používajú pojmy profylaxia a kompenzácia. Wroczyński (1968, s. 65) poníma profylaxiu ako osobitnú činnosť, ktorá súvisí s neutralizova-

ním vplyvov, činiteľov vyvolávajúcích potencionálne ohrozenie. Profylaktická činnosť môže pôsobiť ako: tlmenie aktivity v oblastiach vedúcich k potencionálnemu ohrozeniu, alebo podnecovanie aktivity v zmysle pozitívnych činností. Pojem kompenzáciu chápe ako vyrovnávanie, vyvažovanie nedostatkov alebo záporných javov a stavov v zmysle pozitívneho rozvoja u detí a mládeže.

Veľká pozornosť sa v sociálnej pedagogike zameriavala do oblasti voľného času. Podľa Wroczyńského (1968, s. 68) sa zmysluplné trávenie voľného času stáva stredobodom pozornosti sociálnej pedagogiky. Ako ďalej uvádza, „problém prípravy mladej generácie na racionálne trávenie voľného času sa dnes stáva jedným zo základných problémov sociálnej pedagogiky.“ Wroczyński v sociálnej pedagogike sa zameriava na tieto aspekty:

- a) pedagogika sociálnej starostlivosti a mimoškolského vzdelávania;
- b) kultúrno-osvetová práca s dospelými.

Pedagogika sociálnej starostlivosti ako súčasť sociálnej pedagogiky analyzuje také výchovné situácie, ktorých cieľom je poskytnutie sociálnej pomoci. Formou takejto činnosti je napríklad organizovanie starostlivosti o deti v mestách, alebo starostlivosť školy o deti v mimo vyučovacom čase (napr. pri nedostatku času zo strany rodičov v dôsledku ich vysokej pracovnej zaneprázdnenosti a pod.). Oblasť voľného času patrí k nosným témam sociálnej pedagogiky, ktorej v súčasnosti v Poľsku venujú pozornosť najmä títo autori: A. Zawadzka (1996), A. Nowakowa (1998), W. Cizkowski (1999), S. Kawula (2005), M. Orłowska (2005), E. Marynowicz-Hetka (2006) a iní.

Ako uvádza Mazurkiewicz (1983, s. 15–16), Radlińska prijímajúca pedagogický aspekt pomoci človeku v jeho rozvoji, zahŕňa svojimi výskumami a pôsobením praktické oblasti sociálnej tradície, ktoré nenáležia do pedagogických disciplín, t. j. sociálna a kultúrna práca. Zároveň tým Radlińska zdôraznila dva významné momenty: a) ľudské hodnoty, ideály myslenia a šťastia ľudí, b) záujem o tieto hodnoty, nástroje a cesty realizácie hodnôt a ideálov.

2. obdobie

rozvoja sociálnej pedagogiky v Poľsku je v období rokov 1945–1980. V rokoch 1950–1956 nastala stagnácia v rozvoji sociálnej pedagogiky. V roku 1950 nariadením vlády sa centrálnie zrušila katedra sociálnej pedagogiky na univerzite v Lodži, ktorá bola považovaná za hlavné ťažisko rozvoja sociálnej pedagogiky (Kamiński, 1978, s. 63). Radlińska v sociálnej pedagogike zdôrazňovala praktický a empirický charakter, pričom sa inšpirovala od autorov akými boli S. Karpowicz, J. W. Dawid a pod. Podobne ako Radlińska akcentoval aj Kamiński teoretický a empirický charakter sociálnej pedago-

giky. V súčasnosti v Lodži medzi významnú predstaviteľku sociálnej pedagogiky môžeme zaradiť prof. Marynowicz-Hetku, ktorá je aj vedúcou katedry sociálnej pedagogiky na Lodžskej univerzite.

V roku 1957 sa vo Varšave zrealizovalo stretnutie sociálnych pedagógov z iniciatívy spolupracovníkov a žiakov Radlińskiej. Mnohí sociálni pedagógovia ostro kritizovali ohraničenie a dogmatizmus vtedajšej doby. Výsledkom stretnutia bolo zriadenie Katedry sociálnej pedagogiky na univerzite vo Varšave pod vedením Wroczyńského (Theiss, 1988, s. 275). Wroczyński (1968, s. 64) vo svojej publikácii „Sociálna pedagogika“, uvádza, že „sociálna pedagogika, ktorá sa opiera o empirické bádania, teda o skúsenosť, rozoberá výchovné vplyvy, ktoré vychádzajú z prostredia, a určuje zásady organizovania prostredia z hľadiska potrieb výchovy. Pod organizovaním prostredia v zmysle sociálnej pedagogiky treba rozumieť utváranie výchovne hodnotných podnetov a kompenzovanie záporných vplyvov.“ Na univerzite v Lodži sa opätovne zriadila katedra sociálnej pedagogiky, kde vedúcim katedry zostal A. Kamiński. V tom období obidve katedry prispeli k výraznému rozvoju sociálnej pedagogiky. K rozvoju sociálnej pedagogiky v Lodži prispela aj I. Lepalczyk a v súčasnosti E. Marynowicz-Hetka. V nasledujúcich rokoch začali vznikať katedry sociálnej pedagogiky aj v ďalších mestách ako napr. v Toruni, Katoviciach, Poznani a pod. Rozvoj sociálnej pedagogiky od roku 1957 v Poľsku je poznamenaný rozmachom mnohých teoretických publikácií a empirických štúdií prostredníctvom

- H. Radlińskiej (Pedagogika społeczna, 1961; Z dziejów pracy społecznej i oświatowej, 1964);
- R. Wroczyńského (Wprowadzenie do pedagogiki społecznej, 1966; Pedagogika społeczna, 1974; Wychowanie poza szkoła, 1963);
- A. Kamińskiego (Funkcje pedagogiki społecznej, 1972; Czas wolny i jego problematyka społeczno-wychowawcza, 1965);
- E. Trempalu (Integracja podstawowych środowisk wychowawczych a rezultaty pracy pedagogicznej szkoły, 1969);
- I. Lepalczykovej (Wykolejenia dzieci i młodzieży w małym mieście – wybrane zagadnienia pedagogiczno-społeczne, 1972);
- S. Kawulu (Rodzina wiejska a wychowanie, 1973);
- T. Pilcha (Pedagogika społeczna. Istota i zadania. In: Pedagogika społeczna – poszukiwania i rozstrzygnięcia studia pedagogiczne pod. red. T. Pilcha – B. Smolinskiej, 1984));
- E. Marynowicz-Hetkovej (Warsztat pracownika socjalnego – 1977) a i.

Ďalším predstaviteľom v oblasti sociálnej pedagogiky je J. Kargul, ktorý sa venoval voľnému času a kultúrnym domom pre deti a mládež so zreteľom na prácu animátora, ktorú podrobnejšie analyzuje v publikácii Kultur-

-osvetový pracovník, problémy profesie a modely činnosti (Warszawa 1976). V knihe sa zameriava na lokálne prostredie ako také, pričom sa zameriava na možnosti práce animátora v lokálnom prostredí. Podobne sa starostlivosť o deti, ale aj o starých ľudí vo voľnom čase zaoberala aj Zawadzka. Przelawska v knihe Sociálna pedagogika – hľadanie a rozhodovanie pod red. Pilcha a Smolinskej-Theiss, (1984) poníma organizovanie kultúrneho prostredia v troch rovinách: obklopení človeka kultúrnymi predmetmi, ovplyvňovanie kultúrnymi aspektmi, v nadväznosti na osvojovanie si kultúrnych hodnôt a vzorcov správania v danej spoločnosti s rozvojom kultúry v budúcnosti. Z oblasti sociálnej pedagogiky je významná publikácia Pedagogika społeczna. Pytania o XXI wiek pod red. Przeslawskiej a Theissa (1999), kde venuje pozornosť aj oblasti inštitucionálnemu, ale aj neinštitucionálnemu prostrediu výchovy. „...vďaka začleneniu sa jednotlivca do širšej sociálnej siete, ktorá začína od príslušnosti do rodiny, širšej society až po profesionálne inštitúcie. Ide o vytvorenie siete podpory človeku v rôznych životných situáciách“ (Przelawska, 1999, s. 83–84).

3. obdobie

rozvoja sociálnej pedagogiky pripadá na 80. roky. V tom období S. Kawula (2005, s. 53) uvádza, že spoločnosť musela zareagovať na rôzne prejavy sociálnej dezintegrácie akými boli: zločinnosť, narkománia, alkoholizmus, vandalizmus a i. Tieto roky priniesli so sebou problémy a ohrobenia rozvoja pedagogických myšlienok, ako aj praxe. Sociálni pedagógovia sa kriticky vyjadrovali k vtedajšej politickej situácii, pričom hľadali nové teoretické a empirické východiská, ktoré by sa dištancovali od aktuálnej politickej situácie. Sformulovali sa nové výchovné koncepcie, ktoré boli opozičné k vtedajším doktrínam. Taktiež sa aj v tomto období zriadili katedry sociálnej pedagogiky a to v Olštine, kde bol vedúci katedry S. Kawula a v Zelenej Hôrke, kde pôsobil E. Hajduk. V 80. tých rokoch vyšli v Poľsku mnohé významné publikácie a skriptá

- Pedagogika societatis pod. red. A. Radziewiczza-Winnickiego (1985);
- Elementy pedagogiki diagnostyki społecznej pod. red. I. Lepalczykovej a J. Baduru (1988);
- S. Kawula: Studia z pedagogiki społecznej (1988);
- E. A. Mazurkiewicz: Sprawność działania w pedagogike społecznej Heleny Radlińskiej (1983),
- E. Marynowicz Hetka: Pomoc w rozwoju dziecka i rodzinie (1988);
- E. Trempala: Pedagogiczna działalność wychowawców nieprofesjonalnych w środowisku lokalnym (1988) a i.

4. obdobie

rozvoja sociálnej pedagogiky je v 90. rokoch a na prelome 20. a 21. storočia. Prelomové 20. storočie so sebou prinieslo sériu nových otázok a pochybností, ako aj vymedzenie nových oblastí skúmania sociálnej pedagogiky. Je to obdobie transformácie sociálno-systémovej. Realizované reformy v roku 1999 (nové členenie správy kraja, systém vzdelávania, sociálne poistenie a pod.) prinášajú nové perspektívy, ale spôsobujú aj sociálne napätia v kraji. Do popredia sa dostala myšlienka riešenia vzťahu sociálnej pedagogiky a sociálnej práce. V 90. rokoch sa u predstaviteľov sociálnej pedagogiky objavujú snahy o ponímanie sociálnej pedagogiky ako disciplíny, ktorá by sa mala zaoberať výhradne preventívno-kompenzačným pôsobením u postihnutých so zreteľom na ich kultúrny, sociálny rozvoj (Radziewicz-Winnicki, 1990, s. 104), ale aj ako teóriu a prax výchovného prostredia, ktorá by mala vytvárať podmienky osobného rozvoja každému človeku (A. Przeclawska, 1999, s. 82). Taktiež sa v tomto období kládol dôraz o sformulovanie úloh sociálnej pedagogiky s cieľom vytvoriť prostredie pre optimálny rozvoj jedinca, skupiny, ale aj spoločnosti. Prejavili sa snahy o príliš veľkú inštitucionalizáciu výchovného prostredia. Tvorenie pomoci sa má realizovať prostredníctvom začlenenia jednotlivca vo vzťahovom systéme, počínajúc od rodiny až po inštitúcie. Taktiež sa akcentovalo vytváranie systému podpory človeku v rôznych obdobiach jeho života (Marynowicz-Hetka, 1999, s. 125). V pôsobnosti sociálnej pedagogiky sa problematikou násilia na deťoch, nezamestnanosti a bezdomovestva zaoberá aj K. Marzec-Holka – Przemoc seksualna wobec dzieci (1999) ako aj Arkadiusz Zukiewicz z krakowskej Akademie pedagogicznej, ktorý sa okrem toho venuje aj komparácii sociálnej práce v rôznych krajinách (USA, Poľsko, Anglicko, Nemecko). Podobne aj Jerzy Szmagalski sa zaoberá medzinárodnými výskumami z oblasti sociálnej práce a ich porovnávaním v rôznych krajinách, najmä v USA, Anglicku, Nemecku.

Medzi publikácie, ktoré vyšli v 4. období, možno zaradiť práce

- Pedagogika społeczna u schyłku XX wieku pod. red. A. Radziewicz-Winnickiego – (1995);
- Pedagogika społeczna. Człowiek w zmieniającym się świecie pod. red. T. Pilcha a I. Lepalczyk (1995);
- S. Kawula: Studia z pedagogiki społecznej (1996);
- Pedagogika społeczna jako dyscyplina akademicka. Stan i perspektywy pod. red. E. Marynowicz Hetki. J. Piekaskego (1998);
- B. Smolińska-Theiss: Dzieciństwo w małym mieście (1993);
- A. Radziewicz-Winnicki: Emery i renciści wobec sytuacji społecznego ubóstwa (1997);
- K. Marzec-Holka: Przemoc seksualna wobec dzieci (1999);

- Pedagogika społeczna w Polsce – między stagnacją a zaangażowaniem pod. red. E. Górnikowskiej-Zwolak – A. Radziejwicz-Winnickiego (1999);
- S. Kawula: Człowiek w relacjach socjopedagogicznych (1999);
- Pedagogika społeczna. Pytania o XXI wiek, pod red. A. Przeclawskiej – W. Theissa – (1999) a i.

Marynowicz-Hetka (2006, s. 215) analizuje medzníky rozvoja sociálnej pedagogiky z hľadiska jej historického kontextu, ktoré ho jednak stimulovali alebo brzdili a rovnako vplývali i vplývajú na jej súčasnú podobu. Na základe komparácie vymedzila nasledovné roviny jej rozvoja:

- rovina „rozvoja“: vytvárania disciplíny, skúmanie – pôsobenie – vzdelávanie, tvorba spoločnosti sociálnej pedagogiky (vzdelávanie sociálnych pracovníkov, spolupráca s medzinárodnými a európskymi inštitúciami) a pod.
- rovina „zrušenia“: „zrušenie vojnové“ (medziludských vzťahov, ideí, inštitúcií), súčasné pretrvanie, kontinuácia vzdelávania, utajovanie štúdia práce sociálno-osvetovej, progresívne pripravovanie programu na obdobie zmien.
- rovina „obnovy“: obnova a adaptácia na nový sociálny kontext sociálnej pedagogiky v období rokov (1945–1950). Obdobie inštitucionálneho zrušenia, ale trvácnosť hodnôt a spôsobov ich udržania.
- rovina „zániku“: „neinštitucionalizácie“, (zrušenie katedier sociálnej pedagogiky v roku 1950), ale aj snaha o udržanie ideí a predstáv a úloh rozvoja sociálnej pedagogiky.
- rovina „spolupôsobenia“: vzájomnosť podpory (Wroczyński, Kamiński) v období rokov (1957–1962), snaha o návrat na začiatky rokov, nové spôsoby inštitucionálneho vzdelávania.
- rovina „epistemologická“: snaha o riešenie problémov, nové teoretické vplyvy (perspektíva postmodernistická), výskumy orientované kvalitatívne, kritika pozitivistickej paradigmy.
- rovina „ontologická a axiologická“: nové spôsoby hľadania súvislostí napr. súčasná sociálna práca, sociálne pôsobenie (aktuálne sociálne tvorenie). Menej pozornosti je venované inštitucionalizácii disciplíny a viac sa akcentuje riešenie problémov v spoločnosti. Rovnako sa menej zdôrazňuje ideológia, pričom viac je akcentované konštruovanie a analýza sociálnej skutočnosti a pôsobenia v nej (Marynowicz-Hetka, 2006, s. 215 až 216).

Roviny rozvoja poľskej sociálnej pedagogiky sú ovplyvnené jednak jej dlhodobým historickým vývojom, kde v teoretickej aj metodologickej rovine reagovala a adaptovala sa na zmeny paradigmy v spoločenských a humanitných vedách.

Sociálna pedagogika ako študijný odbor

Odbor sociálna pedagogika sa v Poľsku študoval ako špecializácia pedagogiky. Od akademického roku 1994/1995 sa v Inštitúte Pedagogiky Gdanskej univerzity v odbore pedagogika vytvorila špecializácia sociálnej pedagogiky s akcentom na prácu starostlivosti (opiekuńcza) a sociálnu prácu. Podobné úsilie od druhej polovice 90. rokov začali realizovať aj iné inštitúty. Tento jav bol spôsobený príčinami, ktoré možno zahrnúť do nasledujúcich postulátov:

- Zo špecializácie odborno-didaktickej a z vyše 200-ročnej tradície vzdelávania absolventov v odbore pedagogika opiekuńczo (ochranno)-výchovná a práca kultúrno-osvetová.
- Z nových potrieb spoločnosti, ktoré spôsobujú jej dynamický rozvoj. Spoločenské zmeny, ktoré so sebou prinášajú sociálne reformy, výskyt nežiaducich sociálnych javov vyžaduje hľadanie nových foriem preventívnej či kuratívnej pomoci.
- Sociálna pedagogika stanovila teoretické a filozofické základy pre prácu „opiekuńczu“ a sociálnu prácu, preto nemá len technický charakter, ale predovšetkým teoreticko-metodický, ktorý je zameraný na získanie konkrétnych schopností vychádzajúcich z teórie a empirických štúdií. Taktiež bol vypracovaný plán vzdelávania pre špecializáciu sociálnej pedagogiky s konkrétnym rozsahom prednášok a seminárov z jednotlivých predmetov.
- Špecializácia je pre študentov veľmi „atraktívna“ a je o ňu zo strany študentov veľký záujem (Kawula, 2005, s. 103–105).

Vô svojom historickom vývoji sa sociálna pedagogika vyvinula a vytvorila mnohé špecializácie. Kawula (2005, s. 108) uvádza špecializácie sociálnej pedagogiky, pričom pri jednotlivých odboroch uvádza aj možnosti uplatnenia absolventov v praxi.

Sociálna pedagogika

Práca sociálno-výchovná (a možnosti uplatnenia absolventov v praxi):

- V poradenských zariadeniach (výchovné, profesijné);
- agentúrach sprostredkovaného zamestnania;
- na sociálnych oddeleniach;
- v podnikoch rôzneho druhu;
- ako pedagóg v zariadeniach sociálnej pomoci (pre bezdomovcov, maloleté matky a pod.);
- ako školský a rodinný pedagóg;
- v centrách pre pomoc deťom a ich rodinám;
- v zariadeniach sociálnej pomoci;

- ako „edukátor“ v oblasti sexuálnej výchovy a pod.

Práca kultúrno-osvetová (a možnosti uplatnenia absolventov v praxi):

- v kluboch rôzneho typu (klub seniorov, školský klub detí);
- v domoch kultúry;
- na verejných univerzitách;
- v rekreačných zaradeniach a pod.

Práca resocializačná (a možnosti uplatnenia absolventov v praxi):

- ako odborník poskytujúci pomoc v pohotovosti ochranej starostlivosti;
- v zariadeniach sprostredkujúcich adopciu;
- v terapeutických zariadeniach pre pomoc rodinám;
- v terapeutických kluboch a skupinách;
- v zariadeniach diagnosticko-resocializačných;
- ako kurátor na súde pre maloletých;
- v inštitúciách krízovej intervencie;
- ako mediátor penitenciárny a na súde.

Práca v oblasti starostlivosti (a možnosti uplatnenia absolventov v praxi):

- v detských domovoch, domovoch dôchodcov;
- v zariadeniach sociálnej pomoci;
- ako odborník poskytujúci formy pomoci paliatívnej starostlivosti v hospicioch;
- v školských kluboch, internátoch, školských aj mimoškolských inštitúciách a pod.

Na Historicko-pedagogickej fakulte Opolskej univerzity v rámci Inštitutu Nauk Pedagogicznych sa odbor pedagogika špecializuje do nasledovných oblastí: pedagogika opiekuńczo-wychowawcza, pedagogika resocjalizacyjna, pedagogika-praca socjalna, animacja społeczno-kulturalna, pedagogika pracy, gerontopedagogika.

Sociálna pedagogika v Poľsku má dlhoročnú tradíciu, pričom sa v jednotlivých historických obdobiach vyvíjala a jej teória a prax rozširovala. V súčasnosti sa sociálni pedagógovia vzdelávajú na univerzitách a vysokých pedagogických školách (verejných a súkromných). Medzi významné vedecké časopisy z oblasti sociálnej pedagogiky v Poľsku v súčasnosti patria: *Pedagogika społeczna*, *Auxillium sociale nowum*, *Wsparcie społeczne*. Okrajovú pozornosť otázkam sociálnej pedagogiky venujú odborníci aj vo vybraných časopisoch ako napr. *Edukacja ustawiczna dorosłych*, *Problemy opiekuńczo-wychowawcze* a i. Sociálna pedagogika sa v 90. rokoch špecializovala na jednotlivé odbory. V súčasnosti je sociálna pedagogika samostatnou vednou disciplínou, pripravujúcou odborníkov pre širokú spoločenskú prax. Predmetom záujmu sociálnej pedagogiky je široký okruh sociálnovýchovných problémov, uvedieme aspoň niektoré: otázky nezamestnanosti, bezdomovectva,

problematika rodiny (patológia rodiny, rodiny v kríze a pod.), otázky agresie a agresivity žiakov a možnosti sociálnej prevencie, oblasť geragogiky, problematika voľného času, edukácia ekologická, zdravotná výchova a oblasť zdravého životného štýlu a pod. Sociálna pedagogika musí reagovať na dynamiku zmien v danej spoločnosti, ale aj v širšom európskom kontexte.

Literatúra

- Informator dla kandydatów na studia w roku 2006/2007*. Opole: UO, 2006. ISBN 978-83-7395-158-7.
- KAMIŃSKI, A. Metoda, technika, procedura badawcza w pedagogice empirycznej. In WROCZYŃSKI, R., PILCH, T. (red.) *Metodologia pedagogiki społecznej*. Wrocław, 1974.
- KAMIŃSKI, A. *Studia i szkice pedagogiczne*. Warszawa, 1979.
- KAWULA, S. *Pedagogika społeczna. Dokonania–aktualność–perspektywy*. Toruń, 2005. ISBN 83-7441-079-5.
- MARYNOWICZ-HETKA, E. *Pedagogika społeczna*. Podrecznik akademicki 1. Warszawa: Wydawnictwo naukowe PWN, 2006. ISBN 978-83-01-14675-7.
- MARYNOWICZ-HETKA, E. Edukacja w środowisku i jego zagrożenia. In PRZECŁAWSKA, A., THEISS, W. *Pedagogika społeczna. Pytania o XXI wiek*. Warszawa, 1999.
- MAZURKIEWICZ, E. A. *Sprawność działania socjalnego w pedagogice społecznej Heleny Radlińskiej*. Wrocław, 1983.
- PRZECŁAWSKA, A. Przestrzeń życia człowieka – między perspektywa mikro i makro. In PRZECŁAWSKA, A., THEISS, W. *Pedagogika społeczna. Pytania o XXI wiek*. Warszawa, 1999.
- RADLIŃSKA, H. *Pedagogika społeczna*. Wrocław–Warszawa–Kraków, 1961.
- RADZIEWICZ-WINNICKI, A. Uwagi o aktualnej sytuacji polskiej pedagogiki społecznej. In *Forum Oświatowe*. č. 3, 1990.
- THEISS, W. *Radlińska*. Warszawa, 1984.
- THEISS, W. Ryszard Wroczyński 1900–1987. *Przegląd Historyczno-Oświatowy*, 1988, č. 3.
- WROCZYŃSKI, R. *Pedagogika społeczna*. Warszawa, 1979.
- WROCZYŃSKI, R. *Sociálna pedagogika*. Bratislava, 1968.

MAĽOVÁ-NIKLOVÁ, M. K niektorým otázkam vývoja sociálnej pedagogiky v Poľsku. *Pedagogická orientace* 2007, č. 3, s. 20–29. ISSN 1211-4669.

Autorka: PhDr. Miriam Maľová-Niklová, Pedagogická fakulta UMB, Ružová 13, 974 01 Banská Bystrica, e-mail mniklova@pdf.umb.sk